

לפרשת ויקהל ופקודי

אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא

גילה נוי

בפסוק (שמות, לה, ה) "קחו מאתכם תרומה לה". כי מקודם היה הכל בהתעוררות משמיים יציאת מצריים וקבלת התורה. ועתה היה צריך התעוררות מלמטה, שזה ענין הפרש שבין צדיקים גמורים לבעלי תשובות. ובמדרש תרומה אני ישנה כו' קול דודי דופק פתחי כו' (שה"ש, ה, ב)

פירוש שרמז להם ה' יתברך שהפתיחה תלוי עתה בהם. וזה ענין תורה שבעל פה דכתיב "וחיי עולם נטע בתוכנו". שעל ידי שתורה שבעל פה קרוב אל האדם והחטא שולט בו יותר, לכן עשה הקב"ה נטיעה עולמית שלא יוכל לעולם לפסוק מבני ישראל. כמו שכתוב (דברים, לא, כא) כי לא תשכח מפני זרעו הוא בחינת תורה שבעל פה שנטע בתוכנו. ומצד זה יכולין לחזור לעורר כח התורה שלמעלה שעל ידי החטא מתרחקין מתורה שלמעלה וצריכין להתקרב על ידי תשובה והתעוררות שלמטה

השפת אמת דורש את המילה "מאתכם" שאפשר שנראית כמיותרת ובמסגרת דרוש זה הוא מפתח את הרעיון של מערכת היחסים המורכבת בין ישראל לקב"ה כפי שיפורט להלן

למערכת היחסים בין ישראל לקב"ה שני כיוונים: כיוון של התרחשויות שמקורן בעולמות עליונים, המכונה בחסידות "איתערותא דלעילא" (התעוררות מלמעלה) וכיוון הפוך של פעילות שמקורה בעולמות תחתונים, בעשייתם של ישראל, הנקראת "אתערותא דלתתא" (התעוררות מלמטה).

הקשר הדו-כיווני מתבטא באירועים הסטוריים, כמו למשל תהליך מצריים תהליך יציאת מצריים וקבלת התורה החל בהתערבות אלוקית- ניסית, באירועים שהיה בהם שינוי כוחות הטבע ובנ"י היו פסיביים באופן יחסי, ובפרשתינו הם נמצאים בשלב בו הם יכולים לפעול ולקחת חלק אקטיבי בבניית משכן לשכינה. המילה "מאתכם" מדגישה את הנתינה וההשקעה של ישראל בבניית המשכן, בחיזוק הקשר על הקב"ה

השלב של הניסים הגלויים- הוא השלב של אתערותא דלעילא (התעוררות מלמעלה) ובפרשתינו בה ישראל נותנים משלהם ולוקחים חלק פעיל בעשיה, מתקיים השלב של אתערותא דלתתא (התעוררות מלמטה)

השפת אמת מתיחס לאפשרות בה מתחיל תהליך הגורם לאתערותא דלתתא (התעוררות שלמטה) שעשויה לגרום לאתערותא דלעילא ולעורר כח התורה שלמעלה למשל, עבודת בעלי תשובה, שעבודתם שונה מעבודתם של "צדיקים גמורים"

לדברי השפת אמת, "צדיקים גמורים", הם צדיקים מלידה, שהם במצב התחלתי של חיבור גבוה לקדושה, בעוד בעלי תשובה הם אנשים שחטאו, הגיעו למקום נמוך של התרחקות מהקב"ה, אך בפעולת התשובה, תיקנו והעלו עצמם, ויש בכך פעולה של תיקון. והעלאת העולם. פעולת התשובה ע"י ישראל מוגדרת כפעולה של אתערותא דלתתא יחסי הגומלין ההדדיים בין הקב"ה לישראל מתבטאים ביחס בין התורה שנתנה מסיני, שהיא ביטוי לאתערותא דלעילא (התעוררות מלמעלה) לבין פיתוח התושב"ע, שהיא יצירה אנושית,

המוגדרת כאתערותא דלתתא

הפסוק ממגילת שה"ש "אני ישנה כו' קול דודי דופק פתחי לי" המתאר את מערכת היחסים בין הדוד (הקב"ה) לרעיה (כנסת ישראל), מתיחס ע"פ מדרש תרומה לעבודה המוטלת על בני" בפיתוח התושב"ע. התושב"ע שהיא אתערותא דלתתא פותחת פתח להתקרבות הקב"ה, שהיא אתערותא דלעילא

למרות שהתושב"ע היא יצירה אנושית, יש הבטחה שלא יהיה לה הפסק, ההבטחה נמצאת בפסוק "וחיי עולם נטע בתוכנו". מכיוון שבתושב"ע לוקח חלק האדם, השייך לעולמות התחתונים, וקרוב יותר אל החטא, הקב"ה עשה "נטיעה עולמית שלא יוכל לפסוק לעולם מבני", ובכך מתבטאת הערבות לנצחיותה

לסיכום: התרומה שנותנים בני" מסמלת את השתתפותם של בני" ביצירת הקשר עם הקב"ה ע"י לקיחת חלק אקטיבי בבניית המשכן

במערכת היחסים בין האל לבניה"א, ובתהליך של תיקון העולם קיימת תנועה דו-כיוונית, המתבטאת בהתפתחות התושב"ע, בתהליכים הסטוריים ובתהליך התשובה. קיים במהלך ההסטוריה מימד של התערבות עליונה מורגשת, כמו למשל בזמן יציאת מצריים בהם עמ"י "מובל", אך יש סיטואציות בהם עמ"י מוביל, ולוקח חלק אקטיבי בתיקון העולם, כמו במקרה של עשיית תשובה, ופיתוח התושב"ע יש הדדיות ביחסים אלו, ומהלך של התערבות עליונה עשוי לגרום לעשייה ע"י בניה"א, וכמו כן להיפך: עשייה ע"פ התורה שיש בה תיקון עולם מצד בניה"א, עשויה לגרום להתעררות כח התורה מלמעלה.